

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Je postup zvláštní matriky v Brně diskriminační?

V nedávné době jsme se v naší praxi setkali s případem, který je sice dosti specifický, domníváme se však, že ne zcela ojedinělý. Tento případ se týkal postupu zvláštní matriky v Brně při vyřizování žádosti zletilé ženy o vydání rodného listu s uvedením rodného příjmení v mužském, nepřechýleném tvaru.

Šlo o situaci, kdy příslušníci cizího státu bylo na základě její žádosti uděleno české státní občanství. Tato cizinka (dále jen „žadatelka“) si následně požádala u Úřadu městské části města Brna, Brno-střed, Oddělení zvláštní matrika, jakožto u příslušného správního orgánu (dále jen „správní orgán“), o vydání českého rodného listu. Požadovala přitom, aby zde bylo uvedeno její rodné příjmení v mužském tvaru (tedy bez přechýlení do ženského tvaru s koncovkou -ová). Svůj požadavek dovozovala z ustanovení § 69a a § 70a zákona č. [301/2000 Sb.](#), o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o matrikách“). Správní orgán následně vydal ve věci rozhodnutí, kterým žádosti žadatelky nevyhověl. Své rozhodnutí přitom opřel o argumentaci, že **„při zápisu narození do zvláštní matriky u osoby, která je státním občanem České republiky, se příjmení žadatelky tvoří v souladu s pravidly české mluvnice, a proto je vždy zapisováno do knihy narození v přechýleném tvaru“**.

Správní orgán při svém rozhodování vycházel ze skutečnosti, že žadatelka již v období před podáním své žádosti o udělení českého státního občanství uzavřela na území České republiky manželství a na základě dohody na příjmení v oddacím listě si spolu s manželem ponechali svá dosavadní příjmení. Žadatelka si tak ponechala v souvislosti s uzavřením manželství své dosavadní příjmení, a to bez přechýlení do ženského tvaru (bez koncovky -ová). Při zápisu manželství do zvláštní matriky vedené správním orgánem poté žadatelka požádala v souladu s § 69 odst. 2 zákona o matrikách o zápis svého příjmení v mužském tvaru. Této žádosti bylo vyhověno. Následně pak žadatelka nabyla české občanství, přičemž **v rodném listě bylo dle názoru správního orgánu nutné uvést jako rodné příjmení tvar příjmení s přechýlením do ženského tvaru, neboť dle § 69 odst. 1 zákona o matrikách k přechylování v rodném listě dochází ze zákona**. S ohledem na to, že v knize manželství měla již v době rozhodování správního orgánu žadatelka uvedeno příjmení v požadovaném tvaru (bez přechýlení), nebylo již dle názoru správního orgánu v aktuální matriční knize (knize manželství) možno cokoli opravovat, neboť zápis zde byl proveden v souladu s požadavkem žadatelky. V knize narození správní orgán jakoukoli změnu provést odmítl. **Zjednodušeně řečeno správní orgán zastával názor, že v českém rodném listě nelze uvést u ženy rodné příjmení bez přechýlení**, přičemž ve svém rozhodnutí výslovně uvedl, že **„uvést v českém rodném listě příjmení bez přechýlení není možné a toto nelze zhojit ani žádostí dle § 69a ani dle § 70a zákona o matrikách“**.

Žadatelka považovala rozhodnutí správního orgánu za chybné, a proto se obrátila na naši organizaci.

Po provedení právní analýzy případu jsme shledali praxi správního orgánu, dle které nelze uvést do rodného listu zletilého občana ČR jeho rodné příjmení bez přechýlení, jako nesprávnou. Tato praxe možná odpovídá textu zákona, neodpovídá však jeho smyslu. Dle našeho názoru nelze vykládat zákon o matrikách doslovně, neboť takový výklad by byl značně restriktivní a neúměrně zasahující do práv zletilých osob ženského pohlaví. V praxi správního orgánu lze z našeho pohledu shledat diskriminační povahu, přičemž se může jednat o přímou diskriminaci z důvodu pohlaví i věku. Na jedné straně totiž zákon o matrikách připouští, aby rodné příjmení bez přechýlení bylo možné za určitých podmínek zapsat do rodného listu **dítěte** ženského pohlaví (§ 69 odst. 3 zákona o matrikách), avšak u zletilých žen toto již při splnění obdobných podmínek dle textu zákona možné není, resp. tuto možnost, která může nastat v souvislosti s udělením českého státního občanství zletilé ženě, zákon o matrikách vůbec nezná. Bylo však úmyslem zákonodárce umožnit zápis příjmení v mužském tvaru pouze dětem ženského pohlaví, avšak zletilým ženám již ne?

Obdobný názor ohledně příliš restriktivního výkladu textu zákona o matrikách zastává i veřejná ochránkyně práv Mgr. Anna Šabatová, Ph.D. ve svém stanovisku ze dne 22.9.2014 zveřejněném pod sp. zn. 5578/204/VOP/MV[1]. Bohužel rozhodovací praxe soudů vyšších soudních instancí, která se týká této problematiky a která by byla veřejně dostupná, v podstatě neexistuje. Analogicky by snad bylo možné odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28.12.2005, čj. 4 As 52/2004 - 77, dle kterého: *„Příjmení matky manžela, která je cizinkou, se do matriční knihy manželství, jakož i na oddací list, zapíše v podobě, v jaké je uvedeno v předložených dokladech, jež mají důkazní moc veřejné listiny (např. rodný list; srov. § 43 odst. 6 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění účinném do 15.4.2004). Na tento případ se nevztahuje ustanovení § 69 citovaného zákona, podle něhož se příjmení ženy tvoří v souladu s pravidly české mluvnice.“* Běžně je tento rozsudek využíván v případech, kdy se neaplikuje § 69 zákona o matrikách a **zápis nepřechýleného příjmení se umožňuje tam, kde se netýká přímo žadatele**. Domníváme se však, že by aplikace výše uvedeného rozsudku měla být širší a výjimka z užití § 69 odst. 1 zákona o matrikách by měla být učiněna i v případech obdobných případu žadatelky.

Proti rozhodnutí správního orgánu proto bylo z výše uvedených důvodů podáno odvolání. Žadatelka své odvolání postavila nejen na analogickém užití úpravy uvedené v § 69 odst. 3 zákona o matrikách, ale i na znění § 69a odst. 1 písm. d) zákona o matrikách, kdy o svůj nárok na zápis rodného příjmení bez přechýlení do rodného listu usilovala jako česká státní občanka, která je jiné než české národnosti. Současně upozornila na možnost, že s manželem bude v budoucnu pobývat trvale v cizině. Ačkoli by se mohlo zdát, že žadatelce uvedení rodného příjmení v rodném listě nemůže působit žádné komplikace a její požadavek je tak založen pouze na principiální rovině, opak byl pravdou. Žadatelka totiž musela například v úředním styku uvádět příjmení ve tvaru bez přechýlení a k tomu uvádět i rodné příjmení (s přechýlením), což považovala za přehnaně formalistické a zatěžující. Rodný list žadatelky pak navíc nebyl zcela v souladu s ostatními jejími doklady ani s doklady jejích dětí.

Správní orgán na základě odvolání žadatelky využil možnosti autoremedury ve smyslu § 68 odst. 4 zákona 500/2004 Sb., správní řád ve spojení s § 87 správního řádu a své rozhodnutí změnil tak, že žádosti žadatelky o vydání rodného listu s uvedením jejího příjmení v mužském, nepřechýleném tvaru vyhověl.

Toto rozhodnutí správního orgánu lze dle našeho názoru považovat za precedent. Ačkoli kvůli využití autoremedury neobsahuje rozhodnutí žádné odůvodnění, lze dovést, že správní orgán se zcela ztotožnil s naší argumentací. Doufejme proto, že jde ze strany správního orgánu o změnu uvažování dobrým směrem a že správní orgán svůj přepjatě formalistický a až diskriminační způsob rozhodování v obdobných záležitostech do budoucna opustil.

JUDr. Michaela Baranová,
právník

Bc. Tereza Břízová,
sociální pracovník

[Poradna pro občanství/Občanská a lidská práva](#)

Ječná 548/7
120 00 Praha 2

Tel.: +420 270 003 280

Fax: +420 280 003 299

e-mail: poradna@poradna-prava.cz

[1] Citované stanovisko veřejné ochránkyně práv je dostupné na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)
- [Novela zákona o spotřebitelském úvěru: zásadní regulatorní přelom, který změní finanční trh i praxi poskytovatelů spotřebitelských úvěrů](#)
- [Regulace cen taxislužby v roce 2026: co se mění a jaké mají obce možnosti?](#)
- [Jaké klíčové změny přináší návrh novely stavebního zákona?](#)
- [Nový zákon o zbraních a střelivu](#)
- [Novela zákona o pyrotechnice: likvidace profesionálů namísto zmírnění negativních vlivů](#)
- [Nový zákon o zbraních - hlavní a vedlejší držitelé a změny v posuzování zdravotní způsobilosti](#)